

Детермінанти успішності пар у спортивному танці

Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Вивчення факторів, що впливають на результат спортсмена, є однією з ключових проблем у спортивній науці. Із розвитком спортивного танцю виникає необхідність у таких дослідженнях, від яких прямо або опосередковано залежить ефективність роботи тренера з танцювальними парами, зокрема для передбачення прогнозу танцювальних пар, їх результативного виступу в змаганнях.

Сучасний стан розвитку танцювального спорту та інтеграція його в систему вищої освіти, запровадження теорії й методики викладання спортивного танцю як дисципліни вимагає інших підходів до роботи тренера. Вочевидь, що формування спортивних пар не може відбуватися стихійно, а потребує наукового підходу: вивчення психофізіологічних особливостей спортсменів, які займаються спортивним танцем, розробки діагностичного інструментарію для їх оцінки, з'ясування основних умов формування результативних пар тощо.

Таким чином, актуальним стає вивчення детермінант, що впливають на досягнення результату в спортивному танці, оскільки саме успішний результат є головною метою, задля якої необхідне визначення всіх показників успішності спортсмена.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. На сьогодні наукової літератури, де б висвітлювалися питання досліджень специфіки діяльності спортсмена в спортивному танці, вочевидь, видано недостатньо, що пов'язано як із малим терміном існування цього виду спорту, так і з браком висококваліфікованих фахівців у цій сфері спортивної діяльності. Традиційно в наявних роботах особлива увага приділяється технічній підготовці танцюристів [5]. Безумовно, що наявні публікації є суттєвим внеском у становлення методики викладання спортивного танцю, однак поза увагою науковців залишаються інші проблеми, що стосуються, зокрема, особливостей спортивного танцю як парного виду спорту, особливостей міжособистісної взаємодії спортсменів у парі й відносин пари з тренером, вирішення конфліктів, відбору найбільш перспективних спортсменів, прогнозування ефективності пари, тощо.

Зв'язок дослідження з науковими та практичними темами. Наукове дослідження виконується відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2016 рр. за темою «Детермінанти психологічного супроводу та педагогічних засобів вдосконалення підготовки спортсменів в різних видах спорту».

Мета дослідження – теоретичне вивчення проблеми успішності спортсменів, які займаються спортивним танцем.

Завдання – проаналізувати ступінь вивченості проблеми на основі літературних джерел.

Методи дослідження – теоретичні – вивчення даних літературних джерел із проблеми загальної, соціальної та спортивної психології, конфліктології, психофізіології, педагогіки, які дають змогу використовувати наявні досягнення в конкретних проблемах.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У науково-методичній літературі спорт вищих досягнень розглядається як вид діяльності, спрямований на досягнення високих спортивних результатів. При цьому виникає питання про конкретні психологічні проблеми. Передусім, ідеться про вивчення та виховання особистості спортсмена високого класу, тому що саме знання закономірностей формування особистості спортсмена дає змогу оптимізувати процес виховання [7].

Знання індивідуальних особливостей спортсмена – шлях до досягнення високих результатів та можливості розв'язання проблеми відбору перспективних спортсменів [4].

Під час вивчення індивідуально-психологічних особливостей спортсменів-танцюристів важливе значення має їх сумісність у парі, що прямо позначається на ефективності виступу. У літературі є дані щодо прогнозування психологічної сумісності спортсменів і спрацьованості в спортивній діяльності, досліджуються також стратегії поведінки студентів різних спортивних спеціалізацій у міжособистісному конфлікті [1, 6].

Але для наукового пошуку за темою цього дослідження важливою є також розробка критеріїв оцінки підготовленості спортсменів, аналіз технічної, фізичної та функціональної підготовленості спортсменів.

Організаційні проблеми тренувального процесу в спортивних танцях, зокрема гармонізації спільної діяльності й комплектування спортивних пар для досягнення високих результатів у змагальній діяльності висвітлює в дослідженні І. А. Жаворонкова [3].

Розпочато вивчення проблеми оптимізації процесу професійної підготовки спортсменів-танцюристів для оцінки працездатності кваліфікованих спортсменів при інтенсивних навантаженнях і формування адекватної спрямованості тренувального процесу.

У науковій літературі розглядаються також проблеми соціально-педагогічних основ формування мотивацій занять спортивними танцями, особливостей адаптаційних процесів у дітей, які займаються спортивним танцем [2]. Важливим є також започатковане дослідження проблеми мотивації досягнення спортсменів та її впливу на спортивний результат, а також визначення ролі тренера у формуванні оптимального рівня мотивації досягнення в танцюристів категорії «Рейтинг» [9]. Н. В. Соковикова досліджує психологічні умови оптимізації розвитку особистості танцюриста, зокрема значущість розвитку спеціальних танцювальних здібностей, які визначають безпосередній вплив на успішність діяльності [8]. Розпочато вивчення проблеми оптимізації процесу професійної підготовки спортсменів-танцюристів. Дослідники відзначають складність підготовки спортсменів у системі складнокоординаційних видів спорту, зокрема в спортивних танцях [2]. Цей вид спорту має специфічні вимоги стосовно хореографічної та загальнофізичної підготовки задля підвищення рівня функціональних можливостей спортсменів. Предметом дослідження стала й нещодавно започаткована професійна підготовка спеціалістів у сфері спортивного танцю. С. В. Шанкіна викладає системне бачення цієї проблеми з огляду на специфіку підготовки фахівців у цій сфері, оскільки становлення педагога – тренера–хореографа – довгостроковий процес, який розпочинається в дитинстві та триває впродовж життя [10]. Безумовно, що сучасні тенденції розвитку танцювального спорту вимагають створення системи безперервної професійної підготовки спеціалістів у цій галузі. Проте вивчення складників, що впливають на успішну діяльність танцюристів, дослідниками не висвітлено, тому ця робота є актуальною.

Висновки. Значущість роботи полягає в тому, що проведений аналіз та узагальнення даних наукових джерел допоможуть тренерам у поглибленні знань стосовно суті тренерської діяльності у сфері підготовки спортивних пар, у встановленні основних умов, що безпосередньо впливають на підготовку успішних пар, а визначення й апробація методик діагностики забезпечить можливість визначення тих сторін особистості спортсмена, які сприяють створенню та формуванню результативно виступаючих спортивних пар.

Перспективи подальших досліджень. Плануються дослідження з питань виявлення та систематизації факторів, які впливають на успішність пар у спортивному танці.

Список використаної літератури

1. Бабушкин Г. Д., Кулагина Е. В. Психологическая совместимость и срабатываемость в спортивной деятельности / Г. Д. Бабушкин, Е. В. Кулагина. – Омск : СибГАФК, 2001. – 110 с.
2. Бутузова В. Б. Особенности адаптационных процессов у детей и подростков, занимающихся спортивными бальными танцами : автореф. дис. ... канд. наук по физ. воспитанию / В. Б. Бутузова. – Тюмень, 2004. – 23 с.
3. Жаворонкова И. А. Комплектование пар в спортивных бальных танцах на примере детей 12–15 : дис. ... канд. пед. наук / И. А. Жаворонкова. – Бедгород, 2006. – 151 с.
4. Марищук В. Л. Методы психодиагностики в спорте / В. Л. Марищук // В кн. : Спортивная психология в трудах отечественных специалистов / сост. и общая ред. И. П. Волкова. – СПб. : Питер, 2002. – 384 с. : ил. – (Серия «Хрестоматия по психологии»).
5. Осадців Т. П. Спортивні танці : навч. посіб. – Л. : ЗУК. – 2001. – 340 с.
6. Парамонова Г. А. Стратегии поведения студентов различных спортивных специализаций в межличностном конфликте : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Г. А. Парамонова. – СПб., 2004. – 160 с.
7. Родионов А. В. Психодиагностика спортивных способностей / А. В. Родионов. – М. : ФиС, 1973.
8. Соковикова Н. В. Психологические условия оптимизации развития специальных танцевальных способностей : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Новосибирск, 2003.
9. Хабарова С. П. Оптимальный уровень мотивации достижения успеха у танцоров категории «Рейтинг спортивных бальных танцев» / С. П. Хабарова // Вісник міжнародного слов'янського університету. – 2010. – Т. 13. – № 1.
10. Шанкіна С. В. Теория и методология формирования системы непрерывной профессиональной подготовки специалистов в спортивных бальных танцах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / С. В. Шанкіна. – Тамбов, 2011.

Анотації

Вивчення факторів, що впливають на результат спортсмена, є однією з ключових проблем у спортивній науці. Із розвитком спортивного танцю виникає необхідність у таких дослідженнях, від яких прямо або опосередковано залежить ефективність роботи тренера з танцювальними парами. Необхідним є аналіз ступеня вивченості проблеми на основі літературних джерел. Отримані дані стосовно суті тренерської діяльності у сфері підготовки пар, а також установа основних умов, що безпосередньо впливають на підготовку успішних танцюристів.

Ключові слова: детермінанти, успішність, спортивний танець, пари.

Елена Спесивых. Детерминанты успешности пар в спортивном танце. *Изучение факторов, влияющих на результат спортсмена является одной из ключевых проблем спортивной науки. С развитием спортивного танца возникает необходимость в таких исследованиях, от которых прямо или частично зависит эффективность работы тренера с танцевальными парами. Необходимым является анализ степени изученности проблемы на основании литературных источников. Данные получены относительно сути тренерской деятельности в сфере подготовки пар, а также становления условий, которые непосредственно влияют на подготовку успешных танцоров.*

Ключевые слова: детерминанты, успешность, спортивный танец, пары.

Yelena Spesivikh. Determinants of Success of Couples in Ballroom Dances. *Studying of facts that influence sportsman's result is one of key problems of sports science. With the development of ballroom dance there appeared the necessity in researches on which directly or partially depends the effectiveness of trainer's work with a dancing couple. It is necessary to analyze the situation with the problem studying on basis of literature resources. Data that was received about the essence of training activity in the sphere of couples preparation and setting of conditions that influence the process of preparation of successful dancers.*

Key wards: determinants, success, ballroom dance, couples.